

Tenon kiinteistönomistajat ry

Tenon kiinteistönomistajat ry
c/o Veikko Rintamäki
Liisanraitti 2
60200 Seinäjoki

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköposti: kirjaamo@mmm.fi

TENON KIINTEISTÖNOMISTAJAT RY: N LAUSUNTO

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 30.6.2016 (220231), MMMO23:00/2011

Tenon kiinteistönomistajat ry rekisteröity yhdistys antaa pyydettyinä lausuntonaan seuraavan.

Lausuntopyyntökirjelmän mukaan Suomen ja Norjan valtuuskuntien puheenjohtajistot ovat keskenään, ilman valtioiden neuvotteluvaltuuskuntien myötävaikutusta, päässeet sopimukseen kalastussopimuksesta kesäkuussa 2016. Kyseessä oleva sopimusteksti siihen liitettyine kalastussääntöineen on lausuntopyynnön mukaan parafoitu 29.6.2016.

1. Yhteenveto sopimuksen allekirjoittamisesta, sen vaikutuksesta yhdistyksemme toimialaan ja eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta

1.1 Tenon kiinteistönomistajat ry:n katsoo, että Suomen ja Norjan välistä sopimusta kalastuksesta Tenojoen vesistössä sellaisena kuin se on esitetty Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyynnössä 29.6.2016, ei tule hyväksyä ja allekirjoittaa Suomea sitovaksi. Myöskään lausuntopyynnössä esitettyä Tenojoen vesistön kalastussääntöä ei tule hyväksyä ja allekirjoittaa.

1.2 Suomen ja Norjan valtuuskuntien puheenjohtajistojen 29.6.2016 parafoimat tekstit kalastuksesta Tenojoen vesistössä ja Tenojoen vesistön kalastussäännöstä loukkaavat Tenon kiinteistönomistajat ry:n jäsenten perusoikeuksia yhdenvertaisesta kohtelusta, omaisuuden suojasta ja elinkeinovapaudesta. Tenon kiinteistönomistajat ry, kiinteistöjen omistajien edustajana, ei ole päässyt osallistumaan Tenojoen kalastussopimuksen valmisteluun. Perusoikeuksia loukkaava sopimuksen valmistelu ja siitä sopiminen vaarantavat yhdistyksemme tarkoituksen toteutumista.

1.3 Kun yksityistahot omistavat Tenojoen vesistön alueista ja kalastuksista yli 80 % ja kun lausunnolla olevalla sopimuksella ja kalastussäännöllä rajoitetaan merkittävästi yksityisten perusoikeuksia, on välttämätöntä, että sopimuksen allekirjoittamisesta päättää eduskunta. Samasta syytä asia on käsiteltävä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa.

2. Taustaa ja perustelut

Esitämme, että valtioneuvoston piirissä harkittaisiin vakavasti sitä, että nyt lausunnolla oleva ehdotus Tenon kalastussopimukseksi ja kalastussääntö vedettäisiin takaisin uuteen valmisteluun eikä hallituksen esitystä annettaisi tässä vaiheessa. Kalastussopimus tulisi jatkovalmistelussa perustaa perusoikeusjärjestelmän varaan systemaattisesti. Lausunnolla

oleva sopimus ja kalastussääntö pohjaustuvat ennen perusoikeusuudistusta olleisiin lähtökohtiin, minkä johdosta ehdotus on haparoiva ja se johtaa eräiltä osin tarpeettomiin oikeudenmenetyksiin. Perusoikeusjärjestelmän varaan rakennetussa järjestelyssä on mahdollista sovittaa systemaattisesti eri kalastusintressejä yhteen.

Lausuntopyyntöasiakirjoihin liittyneessä maa- ja metsätalousministeriön taustamuistiossa 30.6.2016 (MMM023:00/2011) ilmoitetaan (s. 3), että lausunnolla nyt olevat sopimus ja kalastussääntö muodostavat kompromissin useiden hyvin erilaisten kalastusta koskevien intressien välillä. Voimassa olevan perusoikeusjärjestelmä ei kuitenkaan tunne kompromissimenettelyä tapana sovittaa yhteen erilaisia intressejä esimerkiksi kalastusjärjestelyjen suhteen. Perusoikeusjärjestelmän yleisiin oppeihin kuuluu perusoikeuksien rajoitusedellytysten systemaattinen tarkastelu ja siihen liittyvä perusoikeusjärjestelmän puitteissa tapahtuva intressien punninta, mikä on voimassa olevan oikeuden mukainen menettely sovittaa eri intressejä yhteen. Vaikka kysymyksessä on kahden valtion välillä solmittavasta sopimuksesta, kenenkään perusoikeuksia ei voida rajoittaa ilman hyväksyttävää perustetta ja mm. yhdenvertaisuusperiaatteen kunnioittamista.

Maa- ja metsätalousministeriön taustamuistiossa 30.6.2016 ilmoitetaan, että sopimusta valmisteltaessa on tarkasteltu eräitä perusoikeuksia. Tarkastelu on kuitenkin jäänyt puolitiehen, koska perusoikeusjärjestelmää ei järjestelmänä ole viety loppuun saakka siten, että kaikkien perusoikeudet toteutetaan samanaikaisesti mahdollisimman suuressa määrin Tenojoen kalakantojen kestävästä käytön asettamisessa rajoissa (ks. *Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoittaminen, s. 139-140, teoksessa: Hallberg ym.: Perusoikeudet, Helsinki 2011*).

Keskeisiä virheellisyyksiä ja puutteita lausunnolla olevissa sopimuksessa ja kalastussäännössä ovat perustuslaissa (PL) turvatus yhdenvertaisuusperiaatteen (PL 6 §), perustuslain omaisuudensuojan (PL 15.1 §) ja perustuslain elinkeinon vapauden (PL18 §) sivuuttaminen. Tenojoen olosuhteissa lainsäätäjällä ei ole oikeutta säännellä kalastusta kenenkään tahon eduksi soveltaen yhdenvertaisuuslain tarkoittamaa positiivista erityiskohtelua. Asiassa on sovellettava yhdenvertaisuussäännösten pääsääntöä siten, että omaisuuden suoja toteutuu Tenojoen kalastuksessa yhdenvertaisella tavalla kalastusoikeuksien omistajien asuinpaikasta huolimatta. Erityiskohtelulle, jolla tietyille tahoille on osoitettu erityisetuja kalastuksessa rajoittamalla samalla oikeudettomasti toisen intressiryhmän kalastusta, ei ole esitetty asianmukaisia perusteluja ja hyväksyttävää syytä (ks. esim. PeVL 44/2010).

Myös sopimuksen neuvottelumenettely on ollut virheellinen (PL 20.2 §). Oikeus Tenojoen kalastussopimuksen ja kalastussäännön valmisteluun osallistumiseen ja siihen vaikuttamiseen ei ole toteutunut kaikilta osin asianmukaisesti. Tenon kiinteistönomistajat ry:lle, joka edustaa huomattavaa osaa kiinteistönomistajia Tenojoella, ei ole varattu mahdollisuutta vaikuttaa sopimuksen ja kalastussäännön sisältöön millään tavoin. Tenon kiinteistönomistajat ry perustettiin kesäkuussa 2015 todettuamme, etteivät Tenon osakaskunnat, Utsjoen kunta eivätkä edes valtion virkamiehet ole asianmukaisesti valvoneet muualla kuin Utsjoella asuvien kiinteistönsä kautta kalastusoikeuden omaavien perusoikeuksien toteutumista ja oikeudellista etua. Yhdistyksemme on saattanut valtioneuvoston oikeuskanslerille selvitettäväksi Tenon kalastussopimuksen tai siihen liittyvän Tenojoen vesistön kalastussäännön valmistelun, neuvottelujen tai sopimusasiakirjojen sisällön tai sopimuksen päättämisen lainmukaisuuden (Liite 1. OKV kantelu).

Lausunnolla olevien sopimuksen ja kalastussäännön perusrakenne on sama, kuin nyt voimassaolevan sopimuksen ja säännön. Molempien perusta on luotu jo ennen vuoden 1995 perusoikeusuudistusta. Vielä voimassa oleva sopimus ja sääntö ovat tulleet voimaan 1. päivänä tammikuuta 1990. Itse asiassa sopimuksen rakenne monilta osin muistuttaa vuonna 1873 annettua keisarillisen Suomen senaatin päätöstä suomalaisesta säännöstä kalanpyyntiä varten Tenojoen kalastuspiirissä. Kun ajastaan jälkeen jäänyttä sopimusrakennetta on noudatettu esillä olevan sopimuksen ja säännön muotoilussa, tästä on seurauksena ollut se, että asianmukaiset perusoikeusjärjestelmän vaatimukset on keskeisiltä osiltaan (mm. yhdenvertaisuusperiaate) jätetty huomioon ottamatta ja lopputulos on epäoikeudenmukainen ja ristiriidassa monilta kohdin perusoikeuksien kanssa.

Sopimus Tenojoen kalastuksesta on merkittävä asiakirja monestakin syystä. Alueella on laaja yksityinen omistus (yli 80 %) ja merkittävä osuus heistä asuu muualla Suomessa, alueella asuu saamelainen alkuperäiskansa, Tenojoki on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen Atlantin lohen lisääntymisalue ja lisäksi Tenojoki on Suomen ja Norjan rajajoki. Näin ollen Tenojoen kalastussopimus kaikissa oloissa tulee viedä käsiteltäväksi eduskunnan valiokuntaan ja hyväksyttäväksi eduskunnan täysistuntoon.

3. Eräistä keskeisistä puutteista ja virheellisyyksistä sopimuksessa

3.1 Sopimuksen perusta

Tenon kiinteistönomistajat ry katsoo, ettei Suomen valtiolla ole oikeutta määrätä kalastuksesta yksityisillä vesialueilla siten, kuin Tenoon kalastussopimuksessa ja kalastussäännössä on tehty. Tenojoen vesistön alueesta 80 % on yksityisten tahojen omistuksessa, ja Suomen valtio omistaa vain 20 %. Suomen valtio ei ole esittänyt saantoa tai määräästä, jonka mukaan se voisi alueen kalastusoikeuksista määrätä. Valtio on mm. ilman hyväksyttävää perustetta rajoittamassa Tenojoella ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuksien omistajien oikeuksia muiden tahojen hyväksi yhdenvertaisuuden periaatetta ja muita perusoikeuksia loukkaavilla järjestelyillä.

Kalastusoikeuksien omistukset on vahvistettu vesipiirirajankäynnillä sekä käsittelyllä oikeusasteissa. Kalastus tulee järjestää Suomessa vallitsevan lainsäädännön mukaan kalastusoikeuden omistajien omaisuudensuojaa kunnioittaen. Pienikin omaisuus on Suomessa suojan piirissä.

3.2 Kalastus vavalla ja vieheellä

Kalastuslain mukaan oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta kuuluu vesialueen omistajalle (5.1 §). Myös Tenojoessa vavalla ja vieheellä kalastus kuuluvat kalastusoikeutta omistavien tilojen oikeuteen Suomen kalastuslain mukaan. Esillä olevassa järjestelyssä tämä oikeus on vastoin perusoikeusjärjestelmää siirtynyt valtion määrättäväksi määräämättömäksi ajaksi.

Vavalla ja vieheellä kalastuksesta 80 % kuuluu kohdan 3.1 mukaisesti yksityisille kalastusoikeuden omistajille ja 20 % kuuluu valtiolle. Näin ollen kalastusoikeutta omistavilta tiloilta, omistajan asuinpaikasta riippumatta, ei voida sopimuksessa evätä mahdollisuutta kalastaa myös vavalla ja vieheellä. Sopimuksessa Suomen valtiolle on

käytännössä eliniäksi otettu oikeus määrätä vavalla ja vieheellä kalastamisesta ilman korvausta. Pakkolunastuksen piirteet täyttävä toimenpide loukkaa kaikkien kalastusoikeuksia omistavien kiinteistöjen omaisuuden suoja, estää tilojen myynnin sekä laskee niiden vakuusarvoa.

3.3 Paikallisten henkilöiden kalastusoikeus

Sopimuksessa on, saamelaisten kulttuurinsa suojaksi säädetyn perustuslain 17 § 3 momentin perusteella, annettu paikallisille kalastusoikeutta omistamattomille henkilöille laaja kalastusoikeus vavalla ja vieheellä ilman rajoituksia.

Saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan (tässä kalastuksen avulla) Tenojoella jakautuu kahteen osakysymykseen siten, että suuri osa saamelaisista omistaa kalastusoikeuksia Tenojoella ja toisaalta taas hyvin pieni osa saamelaisista on ns. maata omistamattomia saamelaisia.

Niiden saamelaisten osalta, jotka omistavat kalastusoikeuksia Tenojoelle, ei ole tarvetta eikä oikeutta ryhtyä positiivisiin erityistukitoimiin kalastusoikeuksien suhteen, koska saamelaisten perinteisiä kalastustapaoja voidaan edelleen harjoittaa Tenojoella ja koska kalastusoikeuksia omistavat saamelaiset osallistuvat kalastusta koskevaan hallintoon.

Maata omistamattomien saamelaisten osalta taas tulee valtion omista omistuksistaan (n. 20 %) osoittaa tarvittaessa heille kalastusmahdollisuuksia siten, että perustuslain 17 §:n 3 momentin vaatimus kulttuurin harjoittamisen oikeudesta toteutuu. Samalla tulee harkita ulkopaikkakunnilla asuvien, Tenojoen vesistön laaksoihin vapaa-ajan rakennuksen rakentaneiden, kalastusoikeutta omistamattomien kalastuksen järjestämistä. He ovat kotikuntalain mukaan Utsjoen kunnan jäseniä ja siten rinnastettava Utsjoella asuviin henkilöihin.

Yhdistyksemme katsoo, että esillä olevassa sopimuksessa ja kalastussäännössä on virheellisesti ja oikeudettomasti katettu paikallisten asukkaiden mahdollisuuksia kalastukseen kalastusoikeutta omistavien tilojen kustannuksella. Valtion tulee siis tarvittaessa osoittaa maata omistamattomille saamelaisille ja virkistyskalastusta harjoittaville kalastusmahdollisuuksia omista omistuksistaan. Tätä osaa ei voida kattaa osaksikaan yksityisten tahojen kalastusoikeuksia rajoittamalla. Muualla asuvien kalastusoikeuksien omistajien asema tulee järjestää samalle tasolle kuin paikkakunnalla asuvien kalastusoikeuksien omistajien asema. Katsomme, että Tenojoen eri intressiryhmien kalastusoikeudet ovat jatkovalmistelussa sovittavissa yhteen asianmukaisesti ja yhdenvertaisella tavalla, jos perusoikeusjärjestelmää noudatetaan voimassa olevan oikeuden edellyttämällä tavalla.

3.4 Kalastusmatkailijoiden lupamäärä

Viitaten kohtaan 2.2 paljoksumme valtion myymien kalastusmatkailijoiden lupamäärää. Kun Suomen valtion kiintiöstä (20 %) erotetaan valtion vastuisiin kuuluvat paikallisten, kalastusoikeutta vailla olevien, henkilöiden ja vapaa-ajan asukkaiden kalastusoikeudet, ei myytäviä lupia jää todennäköisesti luvattua määrää myytäväksi kalastusmatkailijoille. Suomen kalastuslain mukaan lupia matkailijoille voisivat myydä Utsjoen isot tilat omista kiintiöistään.

3.5 Elinkeinon vapaus

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 32/2010 vp) on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä ja katsonut lisäksi, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti. Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, minkä tulee täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset.

Saraviidan mukaan perustuslain säännös elinkeinovapaudesta tarkoittaa pääasiassa elinkeinotoiminnan harjoittamisen aloittamisvaihetta, ja aloittamisvaiheen jälkeen yrittäjän perusoikeusturva määräytyy pitkälti perustuslain omaisuuden suojan (PL 15 §) ja oikeusturvaa koskevan perusoikeuden (PL 21 §) lähtökohdista (*Saraviita, Ilkka: Perustuslaki, s. 253-254, Helsinki 2011*).

Omaisuuden suoja ja elinkeinovapautta koskevat perusoikeudet edellyttävät, että matkailuelinkeinoa pitää voida harjoittaa vapaasti myös Tenojoella ilman, että tätä oikeutta säännöstasolla tai de facto estetään esimerkiksi asuinpaikkaa koskevilla määräyksillä.

3.6. Ulkopaikkakuntalainen kalastusoikeuden omistaja ei pääse kalastamaan

Sopimuksessa on lähdetty siitä periaatteesta, että osa kalastusmatkailijoille tarkoitetuista luvista myydään eri nimellä ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden omistajille.

Ulkopaikkakuntalaisten lupamäärälle on sääntelyssä määriteltävä maksimiarvo. Tämä on kyseenalainen tapa huolehtia ryhmän omaisuuden suojasta. Kalastussopimuksen 6.1 ja 6.2 (kohta 5) artiklan määräyksissä todetaan, että Suomen viranomaisilla on tietyissä tilanteissa oikeus rajoittaa myös näiden lupien määriä. Tämäkin osoittaa havainnollisesti sen, ettei ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien omaisuudensuojasta ole perustuslain ja perusoikeuksien edellyttämällä tavalla huolehdittu.

Ulkopaikkakuntalaisten omistamissa monissa kiinteistöissä on useita omistajia. Kiinteistön kalastusoikeutta ei voi suoraan osoittaa kiinteistön omistajalle, vaan sen tulee olla oikeudenmukaisesti jaettavissa kiinteistönomistajien kesken.

Kalastussäännössä esitetyt kalastuskiintiöt eivät takaa sitä, että muualla asuvat kalastusoikeuden omistajat pääsevät käytännössä kalastamaan Tenojoella siten kuin vaatimus yhdenvertaisesta kohtelusta edellyttää. Ulkopaikkakunnilla asuvat kalastusoikeuden omistajat saapuvat Tenolle kalaan työnsä ja elämisensä mahdollistamana aikana ja he asuvat omistamillaan kiinteistöillä ja kalastavat tuntemillaan lähivesillä. Edellä mainituista syistä kalastaminen erikseen laaditun taulukon mukaisina aikoina ja määrittelyillä paikoilla ei lainkaan vastaa kiinteistönomistajien oikeusturvaa eikä heidän omaisuudensuojaansa.

Pidämme myös ilmeisenä syrjintänä sitä, että ulkopaikkakuntalaisille laaditaan erillisiä, muiden kalastukseen oikeutettujen ryhmien ehdoista poikkeavia rajoituksia.

Omistusosuutemme suhteutettu kalastus ei toteudu sopimuksessa.

Vaatimuksenamme on, että ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden omistajien asema tehdään kaikella tapaa yhdenvertaiseksi muiden kalastusoikeuksien omistajien aseman kanssa. Yhdenvertaisuussäännöksen (PL6§) vastaiseen sääntelyyn ei sopimuksessa tai lausuntopyyntöasiakirjoissa ole esitetty perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita.

3.7 Kalastusveneiden rekisteröintioikeus

Kalastusveneiden rekisteröintioikeus tulee olla kiinteistöillä. Vaikka kiinteistöllä ei olisi kalastusoikeutta, niin kiinteistönomistajalla on kuitenkin mahdollisuus ostaa kalastuslupa ja siinäkin tapauksessa käyttää kiinteistönsä kalastuskäyttöön rekisteröityä kalastusvenettä.

Itsestään selvyytänä pidämme sitä, että kaikilla kalastusoikeutta omistavalla kiinteistöllä tulee olla oikeus rekisteröidä kalastusvene Tenolle.

Kalastusveneiden hankinta ja ylläpito ovat merkittävä investointi kiinteistöille, eikä ole todennäköistä, että sellainen kiinteistö, joka ei venettä aidosti tarvitse sitä myöskään hankkisi.

Kalastusveneiden määrä Suomen puoleisella rannalla tulee selkeästi vähentymään, kun käytettävissä olevien kalastusvuorokausien määrä vähenee. Paikallisten asukkaiden ja matkailuyritystenkin kannalta positiiviseksi seikaksi tulisi huomioida se, että myytävien kalastusvuorokausien merkittävän vähenemisen myötä ylimääräisiksi jääneille veneille muodostuu jälkimarkkina, kun kiinteistönomistajat voivat niitä ostaa.

3.8 Sopimuksesta puuttuvat, oleelliset asiat

Lausuminen esitetystä sopimuksesta on lähes mahdotonta, koska sopimuksesta puuttuu useita erittäin oleellisia asioita, kuten:

” Eli mm. tarvittavan kalastusoikeuden määrä esim. veneiden rekisteröimiseen sekä alueen ulkopuolella asuvien omistajien lupakiintiön käyttö, lupien hinnoittelu ja lupamyynti ovat tällaisia asioita. Nämä lakiehdotukset ovat tulossa lausunnolle vasta syyskuussa, mikäli tuo sopimus allekirjoitetaan, ja niiden valmistelu on vielä pahasti kesken.”

Lainaus on Maa- ja metsätalousministeriön lainsäädäntöneuvos Heidi Alirannan viestistä koskien sopimuksen sisältöä.

Edellä mainittu tukee vaatimustamme sopimuksen pois vetämisestä ja uudesta käsittelystä.

4. Lopuksi

Sopimuksen ja säännön määräykset rajoittavat perusoikeusjärjestelmän vastaisesti muualla kuin Utsjoella asuvien kalastusta ja perusoikeuksia. Säännökset merkitsevät muualla kuin Utsjoella asuvien oikeuden omistajien perusoikeuksien ytimeen ulottuvia rajoituksia. Rajoitukset eivät ole myöskään suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Osa kaavailuista säännöksistä merkitsee oikeuksien pakkolunastuksen vertaista tilannetta.

Uusi Tenon kalastussopimus ja – sääntö on parafoitu Norjan valtion kanssa ilmeisesti ilman Suomen perusoikeusjärjestelmän edellyttämää perusoikeustestausta. On aivan ilmeistä, että se ei läpäise perusoikeustestiä.

On mielestämme holtitonta verovarojen käyttöä, että tällä säätelyllä ollaan rajoittamassa muilla paikkakunnilla asuvien kalastusoikeuden omistajien kalastusta muiden kansalaisryhmien eduksi ja Suomen valtio joutuu siitä korvausvastuuseen Tenojoen korvauslain mukaisesti.

Suomen valtio ei ole kyennyt hoitamaan aiemmin vuonna 1991 säädetyn Tenon kalakorvauslain mukaisia korvauksia kuluneen 25 vuoden aikana. Niistä on muodostumassa arviomme mukaa jopa kymmenien miljoonien eurojen kustannukset valtiolle.

Kaiken edellä mainitun johdosta Tenon kiinteistönomistajat ry ei voi hyväksyä sopimuksen ja säännön viemistä eteenpäin ilman mittavia muutoksia. Viranomaisten tehtävänä on huolehtia kaikkien kansalaisryhmien oikeuksista ja Suomen oikeusperiaatteiden toteutumisesta.

Ellei ministeriö itse hylkää sopimusta, tulee valtion ylimpien lainvalvojien hylätä se ja käynnistää uusi valmisteluprosessi. Aiemmin poikkeuslakina syntynyttä, perusoikeuksia loukkaavaa Tenon kalastussopimusta ja – sääntöä ei voida esitetyllä tavalla jatkaa, vaan uusi sopimus tulee laatia perusoikeuksia kunnioittaen.

Seinäjoella 4.8.2016

Veikko Rintamäki, puheenjohtaja
Tenon kiinteistönomistajat ry

Liitteet: Liite 1. Tenon kiinteistönomistajat ry, kantelu oikeuskanslerille

Jakelu: MMM, lausuntopyynnön mukaan
Neuvottelukunnan virkamiesjäsenet
Oikeusministeriö
Ulkoministeriö
Valtioneuvoston oikeuskansleri